

Morfem, språkens byggstenar.

Ett språks minsta betydelsebärande enheter brukar vi kalla morfem. Ordet *kamraterna* sönderfaller på ett naturligt sätt i tre delar: *kamrat-er-na*. Alla de tre delarna bidrar till ordets betydelse: *kamrat* ger huvudbetydelsen, *-er* säger oss att det är fråga om flera, *-na* att det gäller vissa bestämda eller förut nämnda kamrater. Ordet *kamraterna* motsvaras av tre morfem.

Vissa morfem uppbar ett ords huvudbetydelse (t. ex. *kamrat*) och kallas basmorfem. Andra morfem förekommer endast som tillägg till ett basmorfem (t. ex. *-er*, *-na*). Eftersom vi uppfattar *kamrat-er* och *kamrat-er-na* som böjda former av *kamrat*, kallas *-er* och *-na* böjningsmorfem eller böjningssuffix.

Basmorfemet *kamrat* ingår också i ordet *okamratlighet*. Här är det inte längre fråga om en böjningsform av ordet *kamrat* utan ett nytt ord som är bildat genom avledning. Morfemen *-lig* och *-het* är avledningssuffix som används för att bilda adjektiv, resp. substantiv. Morfem, som måste stå efter (= till höger om) ett basmorfem, kallas suffix, t. ex. adjektivsuffixet *-lig* och substantivsuffixet *-het* i *kamratlighet*. Ett morfem, som placeras framför (= till vänster om) ett basmorfem, kallas prefix, såsom *o-* i *okamratlig*. Jämför följande:

<i>o-</i>	<i>kamrat-</i>	<i>lig-</i>	<i>het-</i>	<i>en</i>
prefix	basmorfem	avledningssuffix		böjningssuffix

En stor skillnad mellan latin och svenska är att rollerna i satsen visas i latinet genom ändelser på orden, inte genom ordföljden. Varje substantiv består av minst ett basmorfem och en ändelse (suffix). Ändelsen anger om substantivet står i t. ex. nominativ eller genitiv, dativ eller ackusativ. Varje verb består också av ett basmorfem och ändelser (suffix). Ändelserna anger bl. a. person och tempus.

Den latinska satsen *Marcus filiam in via nunc videt*. 'Marcus ser nu dottern på vägen' skiljer sig från den svenska översättningen när det gäller ordföljden. Subjektet kommer som regel först i både latinet och svenskan, men i svenskan följer sedan verbet och därefter alla andra ord. I latin står verbet nästan alltid sist och alla andra ord kommer före verbet.